

УДК 330.322:631.164

Спринчук Н.А.

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Інституту кормів та сільського господарства Поділля***ОЦІНКА ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НА ОБСЯГ
ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ У КОРМОВИРОБНИЦТВО****EVALUATION OF PUBLIC SUPPORT FOR SCOPE
AND EFFICIENCY INVESTMENT FORAGE PRODUCTION****АНОТАЦІЯ**

Автором систематизовано основні фактори, що визначають обсяги інвестування у кормовиробництво при створенні ферм та комплексів ВРХ. Оцінено вплив політичних факторів, зокрема державної підтримки, на ефективність інвестицій у кормовиробництво. Розраховано норму прибутку на вкладений капітал.

Ключові слова: державна підтримка, інвестиції, кормовиробництво, норма прибутку на вкладений капітал, тваринницькі ферми.

АНОТАЦИЯ

Автором систематизированы основные факторы, определяющие объемы инвестирования в кормопроизводство при создании ферм и комплексов КРС. Оценено влияние политических факторов, в частности государственной поддержки, на эффективность инвестиций в кормопроизводство. Рассчитана норма прибыли на вложенный капитал.

Ключевые слова: государственная поддержка, инвестиции, кормопроизводство, норма прибыли на вложенный капитал, животноводческие фермы.

ANNOTATION

The author systematically the main factors that determine the volume of investment in the creation of fodder farms and livestock systems. The influence of political factors, including state support, the efficiency of investments in fodder production. Calculated the rate of return on invested capital.

Keywords: government support, investments, fodder production, rate of return on invested capital, livestock farms.

Постановка проблеми. Тваринництво нині вважається малоприбутковою, а іноді навіть нерентабельною галуззю сільського господарства. Основною складовою собівартості виробництва молока та м'яса у тваринництві є вартість кормів. Тому при створенні ферм та комплексів значну увагу слід приділити питанням створення власної кормової бази, що потребує здійснення інвестицій у кормовиробництво. При цьому варто враховувати, що плановий обсяг інвестицій залежить від різноманітних факторів, у тому числі й політичних, основне місце серед яких займає політика державної підтримки. Тому актуальним завданням є вивчення впливу державної підтримки на обсяг та ефективність інвестицій у кормовиробництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі досить глибоко досліджені юридичні та господарські питання державної підтримки тваринництва. Так, цьому питанню присвячені роботи таких науковців, як: М.Я. Дем'яненко, М.І. Кісіль, М.Ф. Кропивко, Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, Т.В. Мацибора та

ін. Однак нині фактично відсутні економічні розробки, які б оцінювали вплив державної підтримки на обсяг та ефективність інвестицій у кормовиробництво.

Постановка завдання. Кожен інвестор, розробляючи фінансовий план створення тваринницької ферми або комплексу, оцінює власні ризики і доцільність капітальних вкладень, планує необхідний обсяг інвестицій. При цьому обов'язково треба враховувати можливість залучення засобів державної підтримки з метою компенсації інвестиційних витрат. Зважаючи на це, у статті досліджено вплив державної підтримки на обсяг та ефективність інвестицій у кормовиробництво.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожен інвестиційний проект зі створення ферм та комплексів має певні відмінності та особливості. У залежності від конкретних його параметрів потреба в інвестиціях буде змінюватися. До найбільш впливових чинників, що зумовлюють зміну потреби в інвестиціях у кормовиробництво, належать такі:

- 1) організаційно-управлінські чинники (спосіб утворення ферм та комплексів; тип кормозабезпечення; масштаб проекту);
- 2) технологічні чинники (способи утримання корів, способи годівлі ВРХ, технології приготування кормів, технології вирощування кормових культур);
- 3) технічні чинники (рівень технічного забезпечення кормовиробництва);
- 4) біологічні чинники (порода ВРХ і т.п.);
- 5) природно-кліматичні чинники (клімат, що визначає тривалість пасовищного періоду, тощо);
- 6) політичні чинники (перш за все політика державної підтримки).

Важливим фактором, що може суттєво скоротити витрати інвестора на етапі створення ферми або комплексу, є державна політика у сфері тваринництва. Зокрема, частину інвестиційних витрат господарств, згідно із встановленим порядком, може компенсувати держава шляхом відшкодування витрат на будівництво тваринницьких ферм і комплексів (до 50% вартості робіт), а також придбаного обладнання та механізмів вітчизняного виробництва для тваринництва.

Уряд України поступово вдосконалює механізм підтримки інвестицій у фермерстві. Так, 12 червня 2013 року було прийнято постанову, що передбачає вдосконалення механізму розподілу коштів спеціального фонду бюджету, спрямованих на відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, підприємств з виробництва комбікормів. Зокрема, скорочено перелік документів, які суб'єкти господарювання подають регіональним комісіям, надано право конкурсним комісіям у регіонах виїжджати на об'єкти, а також надано можливість здійснити часткове відшкодування вартості об'єктів, введених у дію у 2013 році. У разі, якщо такі рішення будуть виконуватися на практиці, це сприятиме поліпшенню фінансово-економічного стану сільгоспвиробників та залученню інвестицій.

У 2013 р. для часткового відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств з виробництва комбікормів було передбачено 227,6 мільйона гривень. Вже за 3 місяці 2013 року було побудовано 5 нових та реконструйовано 25 існуючих тваринницьких ферм та комплексів [3].

Про позитивний вплив державної підтримки на інвестиційний розвиток кормовиробництва для тваринництва свідчать також і розрахунки, проведені на основі інвестиційного проекту створення ферми на базі ФГ «Колосок» [2].

Згідно з проектними розрахунками, вартість будівництва молочнотоварної ферми становить 18642,7 тис. грн, з них:

- вартість будівництва самої ферми – 8924 тис. грн;
- вартість обладнання і монтажних робіт – 3068,7 тис. грн;
- вартість робіт, пов'язаних із спорудженням об'єктів для функціонування ферми (водопостачання, електропостачання, кормосховища, гноєсховища тощо) – 6650 тис. грн.

Згідно нині діючого законодавства держава компенсує до 50% вартості інвестиційних витрат (без урахування податку на додану вартість) на будівництво ферм. Виходячи з цього, можна визначити частку державної підтримки, що припадає на кормовиробництво (табл. 1).

Як видно із таблиці 1, державна підтримка спрямована переважно на покриття капітальних витрат із спорудження ферми. У загальному обсязі інвестицій на створення ферми, які включають як витрати на будівництво, так і на придбання техніки та обладнання, частка державної підтримки складає близько 17%.

Частка державної підтримки у кормовиробництві значно менша і складає лише 2,72% інвестицій у кормовиробництво. Така різниця зумовлена тим, що при створенні ферми основні витрати пов'язані саме з будівництвом, тоді як у кормовиробництві основні інвестиційні витрати пов'язані з придбанням сільськогосподарської техніки.

Таблиця 1

**Оцінка місця державної підтримки
(компенсація витрат на будівництво) у
кормовиробництві**

№	Показник	Значення
1	Потреба в інвестиціях на створення ферми, тис. грн	26285,89
	у т.ч:	
2	вартість будівництва ферми, тис. грн	8924,0
3	інвестиції у кормовиробництво, тис. грн, усього:	7643,19
3.1	- інвестиції в будівлі та споруди	416,18
3.2	- інвестиції в техніку та обладнання	7227,01
4	Можливий обсяг державної підтримки у тваринництві, тис. грн (р.2 * 50% : 100%)	4462,0
5	Частка державної підтримки в загальних інвестиціях на створення ферми, % (р.4 : р.1 * 100%)	16,97
6	Можливий обсяг державної підтримки у кормовиробництві, тис. грн (р.3.1 * 50% : 100%)	208,09
7	Частка державної підтримки в загальних інвестиціях у кормовиробництво, % (р.6 : р.3 * 100%)	2,72

Вплив державної підтримки (у формі часткової компенсації витрат на будівництво) не має значного впливу на обсяг витрат у кормовиробництві.

У кормовиробництві більше значення матиме державна підтримка у формі компенсації лізингових платежів, так як вона надається суб'єктам господарювання агропромислового комплексу за техніку та обладнання, придбані на умовах фінансового лізингу. При цьому державна підтримка передбачає компенсацію лізингового платежу в обсязі 40% вартості предмета лізингу [4]. Максимально можливий обсяг цього виду державної підтримки у кормовиробництві при створенні ферми наведений у таблиці 2.

Таблиця 2

**Оцінка місця державної підтримки
(компенсація лізингових платежів)
у кормовиробництві**

№	Показник	Значення
1	Інвестиції у кормовиробництво, тис. грн, усього:	7643,19
1.1	- інвестиції в будівлі та споруди	416,18
1.2	- інвестиції в техніку та обладнання	7227,01
2	Можливий обсяг державної підтримки у кормовиробництві, тис. грн (р.1.2 * 40% : 100%)	2890,80
3	Частка державної підтримки в загальних інвестиціях у кормовиробництво, % (р.2 : р.1 * 100%)	37,82

Таким чином, можна зробити висновок, що при створенні ферм та комплексів обсяг ін-

вестиційних витрат у кормовиробництві може бути значно скорочений за рахунок використання компенсації лізингових платежів за техніку та обладнання. Частка даного виду державної підтримки в загальних інвестиціях у кормовиробництво може складати до 37,82%.

Державна підтримка інвестицій у кормовиробництво сприяє зменшенню ризиковості таких інвестицій. Ступінь ризику вкладання коштів у інвестиційні проекти можна оцінити за показником норми прибутку на капітал, що визначається процентним відношенням прибутку до вкладеного капіталу:

$$N_p = (P / K) * 100\%, \quad (1)$$

де P – сума прибутку, отримана від використання вкладеного капіталу за визначений період (за рік), грн;

K – сума вкладеного капіталу (капітальні інвестиції), грн.

Визначимо норму прибутку на вкладений капітал за інвестиційним проектом створення ферми на базі ФГ «Колосок». При цьому обсяг доходу від реалізації та поточних експлуатаційних витрат візьмемо на 5 рік реалізації проекту, коли вже сформоване основне стадо (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив державної підтримки на ефективність інвестицій у кормовиробництві

№	Показник	Значення
1	Інвестиції у кормовиробництво, тис. грн, усього	7643,19
2	Можливий обсяг державної підтримки (компенсація будівництва), тис. грн (табл. 1)	208,09
3	Можливий обсяг державної підтримки (компенсація лізингових платежів), тис. грн (табл. 2)	2890,80
4	Обсяг державної підтримки, тис. грн, усього (р.2 + р.3)	3098,89
5	Чисті капітальні витрати, тис. грн (р.1 – р.4)	4544,3
6	Дохід від реалізації, тис. грн	8310,1
7	Поточні експлуатаційні витрати, тис. грн	5602,14
8	Норма прибутку на капітал (без державної підтримки), % (р.6 – р.7) : р.5 * 100%	35,43
9	Норма прибутку на капітал (з державною підтримкою), % (р.6 – р.7) : р.5 * 100%	59,59

Державна підтримка значно знижує ризиковість інвестицій у кормовиробництво і створює значну інвестиційну привабливість галузі серед потенційних інвесторів.

Отримання державних компенсацій можливе лише на конкурсній основі, що обмежує можливості інвесторів у їх отриманні. Тому з метою залучення інвестицій у галузь кормовиробництва доцільно забезпечити високу прозорість механізмів державної підтримки і полегшити доступ інвесторів до фінансових ресурсів.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, серед факторів, що визначають обсяг інвестицій у кормовиробництво, можна виділити організаційно-управлінські, технологічні, технічні, біологічні, природно-кліматичні та політичні чинники (зокрема, державна підтримка інвестицій у кормовиробництво для тваринництва). Найбільший стимулюючий вплив на інвестиційну діяльність у галузі має політика державної підтримки. Так, на сьогодні держава компенсує до 50% вартості інвестиційних витрат на будівництво ферм та 40% вартості лізингу техніки та обладнання.

Проведені розрахунки свідчать, що частка державної підтримки за рахунок компенсації витрат на будівництво у кормовиробництві складає лише 2,72% інвестицій у кормовиробництво. Натомість частка компенсацій лізингових платежів може складати до 37,82% загальних капітальних вкладень у кормовиробництво.

Використання засобів державної підтримки значно знижує ризиковість інвестицій у кормовиробництво і підвищує норму прибутку на вкладений капітал з 35% майже до 60%, що створює значну інвестиційну привабливість галузі серед потенційних інвесторів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 № 1877-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
2. Кісіль М.І., Карпенко І.Г. Інвестиційний проект створення сучасної молочної ферми на 300 корів / Кісіль М.І., Кропивко М.М., Карпенко І.Г. ; за ред. М.І. Кісіля. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 52 с.
3. Отримати відшкодування коштів за будівництво тваринницьких комплексів стало легше [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/6988>.
4. Правове забезпечення компенсації лізингових платежів суб'єктам господарювання в АПК // Агробізнес сьогодні. – 2012. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/2011-05-11-22-05-40/954-2012-03-30-14-18-54.html>.
5. Проектування технологій і технічних засобів для тваринництва / За ред. Скорика О.П., Полупанова В.М. (авт. Науменко О.А., Бойко І.Г., Грідасов В.І., Дзюба А.І. та інші). – Харків : ХНТУСГ, 2009. – 429 с.